

Inhoudsopgave

Hoe dit boek te gebruiken?	15
Voorwoord bij de tweede druk	19
Voorwoord bij de eerste druk	20
Deel I	23
Hoofdstuk 1. Samenlevingsvormen	25
1.1 Rechtsgeschiedenis	25
1.2 Samenwonenden en/of echtgenoten	26
1.3 Fiscaal partner en toeslagpartner	27
1.4 Overeenkomsten tussen echtgenoten, geregistreerde partners en samenwonenden	29
1.4.1 Menselijke overeenkomsten: het drie-pilarenmodel	29
1.4.2 Zakelijke overeenkomsten: financiële verstrengeling	32
1.4.3 Juridische overeenkomsten: ouderlijke zorgplicht en fiscale eenheid	33
1.4.4 Samenloop: een praktijkvoorbeeld	33
1.5 Verschillen tussen echtgenoten, geregistreerde partners en samenwonenden	34
1.5.1 Vermogenspositie	34
1.5.2 Woonsituatie	34
1.5.3 Kinderen	35
1.5.4 Pensioen	35
1.5.5 Erf-, schenk- en successierecht	36
1.5.6 Zorgplicht en inkomensverdeling	39
1.5.7 Overige verschillen	39
1.6 Schijn- en verstandshuwelijken	40
1.7 Verwijs door als er hulp nodig lijkt	40
1.8 Huwelijk en echtscheiding	41
Hoofdstuk 2. Ontbinding van het huwelijk: drie processen waar de cliënt in verkeert	43
2.1 Rechtsgeschiedenis: de veranderde positie van de advocaat in een echtscheiding	44
2.2 Rechtsgeschiedenis: duurzame ontwrichting, wat is dat?	45
2.3 Scheidingsmelding	46
2.4 Het menselijk proces van scheiden	47
2.4.1 Dynamiek van een systeem: de verlater en de verlatene	47
2.4.2 Rouw	47

2.4.3	Geschiedenis van een relatie	50
2.4.4	Welke kenmerken en signalen vertoont een ‘slecht’ huwelijk?	50
2.4.5	Ondergang van een huwelijk (wanneer is scheiden onvermijdelijk?)	51
2.4.6	Hoe pak je dit menselijke probleem aan als advocaat?	54
2.4.7	Hoe ver gaat de advocaat in het benoemen van de menselijke relatieproblematiek?	55
2.5	Het zakelijke proces van scheiden	55
2.5.1	Specifieke sterkten en zwakten van het huwelijk als financieel systeem	55
2.5.2	Schrik bij de cliënt: economische gevolgen van een scheiding	56
2.5.3	Betrokkenheid van de advocaat	57
2.5.4	Machtsongelijkheid	57
2.5.5	Uitdagingen	58
2.5.6	Voorkom zakelijke ondergang of: ‘wat moet er geregeld worden?’	58
2.5.7	Waar gaat de cliënt van leven?	58
2.6	Het juridische proces van scheiden	59
2.6.1	Rigiditeit van het formele recht	59
2.6.2	Rigiditeit van het materiële recht	59
2.6.3	Gebrek aan kennis	60
2.6.4	Voorkom escalatie	60
2.6.5	Vervreemding	61
2.6.6	Het scenario: de aanpak van een scheiding	61
2.6.7	Inhoudelijke relatie tussen kennis en vaardigheden	63
2.7	Noodzakelijk instrumentarium	63
Hoofdstuk 3. Kind en scheiding		67
3.1	Geschiedenis: van rechtsobject naar rechtssubject	68
3.2	Menselijk	69
3.2.1	Misschien komen ze weer bij elkaar (verzoeningsfantasie)	69
3.2.2	Pluriform gezinsleven	70
3.2.3	Rouwproces van het kind	70
3.2.4	De verwarring na de scheiding	71
3.2.5	Het onschuldige kind	73
3.2.6	Van eerste naar tweede generatie	73
3.2.7	Een gebalanceerde aanpak	74
3.3	Zakelijk	75
3.3.1	Maatschappelijke ontwikkelingen	75
3.3.2	Kinderbijslag en kindgebonden budget	75
3.3.3	Netto gezinsinkomen	75
3.3.4	Kinderalimentatie	76
3.3.5	De Wet Studiefinanciering 2000 (WSF)	84
3.3.6	Kinderrekening	84
3.3.7	Sparen voor de kinderen, kinderverzekeringen en schenking	84

3.3.8	De positie van kinderen na overlijden van (een van) de ouders	85
3.4	Juridisch	86
3.4.1	Gescheiden ouders houden in principe samen het ouderlijk gezag over hun kinderen	86
3.4.2	WVO	86
3.4.3	Ouderschapsplan: invulling van het gezamenlijke ouderlijk gezag	87
3.4.4	Verblijf	88
3.4.5	Omgang, informatie en consultatie na scheiding	89
3.4.6	Stem van het kind	91
3.4.7	Hoe dient een kind bij het ouderschapsplan betrokken te worden?	92
3.5	Ouders kunnen hun kinderen maar één keer een jeugd geven: hulp van de bijzondere curator	93
3.6	Geen ouderschapsplan?	94
3.7	Dynamisch plan	95
Hoofdstuk 4. Good practices en de rol van de advocaat		99
4.1	Rechtsgeschiedenis	99
4.2	Deontologie	101
4.3	Kantoororganisatie en kwaliteitsstandaarden	102
4.3.1	Besprekingen met de cliënt	102
4.3.2	Vaste routine	103
4.3.3	Geprotocoliseerde behandeling	104
4.3.4	De advocaat onderhoudt zijn deskundigheid	105
4.3.5	Zelfkennis	106
4.4	Een klacht of claim: beter voorkomen dan genezen	106
4.4.1	Deze 'nieuwe' cliënt bevat me niet ...	106
4.4.2	Contact en contractfase	107
4.4.3	De werkrelatie met de cliënt	107
4.4.4	De werkrelatie met vakgenoten en derden	108
4.4.5	Van plaatselijke orde naar Hof van Discipline	108
4.4.6	Conflict met de cliënt: amicabele oplossing heeft de voorkeur	109
4.4.7	Hoe gaat de advocaat om met een klacht of claim?	109
4.4.8	Vakbekwaamheid en deskundigheid	110
4.5	Gestructureerde werkwijze: beeldvorming	110
4.5.1	Informeel de cliënt	110
4.5.2	De advocaat zorgt ervoor dat hij zo volledig mogelijk geïnformeerd is en blijft	111
4.5.3	Betrokken distantie	111
4.5.4	Voorkom juridische ondergang: inleiding bewijsrecht en stelplicht	111
4.6	Gestructureerde werkwijze: oordeelsvorming	112
4.6.1	Feiten van algemene bekendheid	112
4.6.2	Bewijswaardering door de advocaat	112
4.6.3	Tot persistit!	113

4.6.4	Wie stelt, bewijst	113
4.6.5	Tegenbewijs	114
4.6.6	Is procederen een tombola?	114
4.6.7	Meet het risicoprofiel van de cliënt	114
4.7	Gestructureerde werkwijze: besluitvorming en strategiebepaling	115
4.7.1	De advocaat is geen psycholoog (van de koude grond) doch procesbegeleider	115
4.7.2	Behartigt de advocaat alleen het partijbelang?	115
4.7.3	De advocaat adviseert, de cliënt beslist	115
4.7.4	Bevestig de strategie	116
Hoofdstuk 5. Procedures		119
5.1	Het familierechtelijk spectrum	119
5.2	Procesmonopolie	121
5.3	De vorm: hoe realiseert de advocaat een scheiding cum annexis (c.a.)?	121
5.4	Basisregels echtscheidingsprocedure	122
5.5	Rechtsmacht en competentie	122
5.6	Rechterlijke herindeling	123
5.7	Tegenspraakprocedures	124
5.7.1	Eenzijdig verzoekschrift indienen (verzoekende partij)	124
5.7.2	Verweer tegen een eenzijdig verzoekschrift (verweerder)	126
5.7.3	Antidotaal request	127
5.7.4	De zitting	127
5.7.5	Ordemaatregelen: voorlopige voorzieningen en/of kort geding	129
5.7.6	De uitspraak: rechtsmiddelen	131
5.8	Arbitrage en bindend advies	132
5.9	Samenspraakprocedures	134
5.9.1	Onderhandelen	134
5.9.2	Mediation	135
5.9.3	Schikken, confraterneel overleg en/of viergesprek	138
5.9.4	Collaborative Divorce (overlegscheiding)	139
5.9.5	Gemeenschappelijk verzoekschrift	140
5.9.6	'Zelf doen'	141
5.10	Digitale scheiding	142
5.11	Conservatoire maatregelen	142
5.12	Duurzaamheid	143
Hoofdstuk 6. Financiële gevolgen van een scheiding		147
6.1	Kosten scheiding	147
6.1.1	Toevoeging	147
6.1.2	Declareren op uurbasis	149
6.1.3	Proceskosten	151
6.1.4	Overige kosten	151

6.2	Vermogensafwikkeling: de gemeenschap van goederen	151
6.2.1	Materiële huwelijksvermogensrecht	151
6.2.2	Formele huwelijksvermogensrecht: geconcentreerde behandeling	151
6.2.3	Omvang van de gemeenschap	152
6.2.4	Peildata	153
6.2.5	Schulden	153
6.2.6	Verdelingsvordering, zekerheid en wettelijke rente	156
6.2.7	Fasering	157
6.2.8	Verdelingswerkzaamheden	157
6.3	Vermogensafwikkeling: huwelijksvoorwaarden	158
6.3.1	Waar vindt de advocaat de regels voor afwikkeling van huwelijksvoorwaarden?	158
6.3.2	Onbekende huwelijksvoorwaarden	159
6.3.3	Koude uitsluiting	159
6.3.4	Periodiek of finaal verrekenbeding?	160
6.3.5	Kosten van de huishouding	160
6.3.6	Wijziging huwelijksvoorwaarden	161
6.3.7	Schulden en huwelijksvoorwaarden	162
6.4	Bijzondere boedelbestanddelen	162
6.4.1	Eigen echtelijke woning	162
6.4.2	Verzwegen vermogen	162
6.4.3	Polissen	163
6.4.4	Roerende zaken	163
6.4.5	Crisis en faillissement	163
6.4.6	Effecten	164
6.4.7	Financiële risico's	165
6.5	Inkomensverdeling: partneralimentatie	165
6.5.1	Hoofdregels	165
6.5.2	Duur partneralimentatie	165
6.5.3	Welstand staande huwelijk	167
6.5.4	Behoeftig c.q. behoeftigheid	167
6.5.5	Draagkracht	168
6.5.6	Menselijke factoren	169
6.5.7	Vuistregels: alimentatienormen en hoe gaat de rechterlijke macht hiermee om?	170
6.6	Inkomensverdeling: pensioen	171
6.6.1	Rechtsgeschiedenis en toepasselijk recht	171
6.6.2	Hoe herkent de advocaat in een oudedagsvoorziening pensioen in de zin van de wet VP?	172
6.6.3	Standaardverevening	172
6.6.4	Andere verevening ouderdomspensioen	173
6.6.5	Conversie	174
6.6.6	Wanneer eindigt het recht op verevening?	175
6.6.7	Samenloop alimentatie en pensioen	175

6.7	Fiscale aspecten	175
6.7.1	Schets kader belastingrecht	175
6.7.2	Welke kosten zijn aftrekbaar: inkomstenbelasting?	176
6.7.3	Fiscaal partnerschap en scheiding	177
6.7.4	Opheffing huwelijkse voorwaarden: overdrachtsbelasting	177
6.7.5	Vooroverlijden na de scheiding: erfbelasting	177
	Hoofdstuk 7. Overeenkomst, nakoming en executie	181
7.1	De overeenkomst	182
7.1.1	Regelend en dwingend recht in het familierecht	182
7.1.2	Contracteervrijheid	182
7.1.3	De Haviltexgenoot	183
7.1.4	Genuanceerde uitlegmethode	184
7.1.5	Vaststellingsovereenkomst	184
7.1.6	Een duidelijk convenant	185
7.1.7	Verhouding uitspraak en overeenkomst	186
7.2	Executiemogelijkheden	186
7.2.1	Nakoming	186
7.2.2	Executoriaal beslag	187
7.2.3	Betekening	187
7.2.4	Overgang van conservatoir naar executoriaal beslag	188
7.2.5	Maritaal beslag	190
7.2.6	Executoriaal beslag in het buitenland	190
7.2.7	Wel of niet uitvoerbaar bij voorraad	190
7.2.8	Dwangmiddelen	191
	Hoofdstuk 8. Internationaal privaatrecht	193
8.1	Algemeen	193
8.1.1	Wat is IPR?	193
8.1.2	De advocaat, het scheidingsrecht en het IPR	193
8.1.3	IPR-beginselen en vragen	194
8.1.4	Samenloop	194
8.1.5	Nederlands perspectief	194
8.1.6	Welke bronnen raadpleegt de advocaat?	195
8.1.7	Begrippen	195
8.1.8	Bij twijfel ...	196
8.2	De rechterlijke bevoegdheid: rechtsmacht en scheiding	196
8.2.1	Bevoegdheid Nederlandse rechter betekent niet ...	196
8.2.2	Aanknopingsladder bevoegde rechter	196
8.2.3	Bevoegdheidsgronden	197
8.2.4	Wat als de cliënt tijdens een procedure verhuist?	198
8.2.5	Antidotaal verzoek (tegenverzoek)	198
8.2.6	Relatieve bevoegdheid	198

8.2.7	Vorm van de scheiding	198
8.2.8	Forum necessitatis	198
8.3	Toepasselijk recht	199
8.3.1	Van Brussel naar Rome	199
8.3.2	Nederlands recht: altijd goed	199
8.3.3	Rechtskeuze	199
8.3.4	Aanknopingsladder: welk recht is van toepassing op deze scheiding?	200
8.3.5	Openbare orde	201
8.4	Erkenning en tenuitvoerlegging	201
8.4.1	Erkenning	201
8.4.2	Weigering erkenning	203
8.4.3	Tenuitvoerlegging	204
8.5	Epiloog	204
Deel II		207
Bijlage A.	Voorblad dossier	209
Bijlage B.	Benodigde gegevens	211
Bijlage C.	Dossierformulier (notitieblad)	213
Bijlage D.	Enkelvoudig verzoekschrift bodemprocedure	223
Bijlage E.	Recapitulatie	229
Bijlage F.	Verzoekschrift voorlopige voorzieningen	231
Bijlage G.	Gemeenschappelijk verzoekschrift bodemprocedure	235
Bijlage H.	Ouderschapsplan en zorgregeling	239
Bijlage I.	Concept-convenant	247
Bijlage J.	Behoeftesplaatje	263
Bijlage K.	Aanbieding eindbeschikking met akte van berusting	265
Bijlage L.	Akte van berusting	269
Bijlage M.	Sluitbrief	271
Bijlage N.	Mediationovereenkomst	273
Bijlage O.	Opdrachtbevestiging	279
Bijlage P.	Tips voor het begeleiden van cliënten in scheidingszaken	283
Bijlage Q.	Brief aan alle gescheiden ouders	287
Bijlage R.	Vermogensafwikkeling	289
Literatuur en websites		291
Jurisprudentieregister		295
Trefwoordenregister		299
Overzicht figuren		315
Over de Auteur		317